

VMI TOLERANCIJOS KORUPCIJAI INDEKSO 2020 M. TYRIMO REZULTATAI

2020 m. IV ketvirtį Valstybinėje mokesčių inspekcijoje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir apskričių valstybinėse mokesčių inspekcijose (toliau kartu - VMI) buvo atliktas tyrimas, kurio tikslas - nustatyti koks yra VMI tolerancijos korupcijai indeksas, t. y. koks yra VMI valstybės tarnautojų / darbuotojų bendras požiūris į korupciją, kiek plačiai paplitęs šis reiškinys ir koks VMI valstybės tarnautojų / darbuotojų santykis su korupcinio pobūdžio apraiškomis.

Siekiant kuo tiksliau nustatyti bendrą VMI tolerancijos korupcijai indeksą anoniminė tyrimo anketa buvo pateikta visiems VMI dirbantiems valstybės tarnautojams / darbuotojams (toliau - respondentai).

Anketai užpildyti buvo skirta 22 darbo dienos, t.y. nuo 2020-10-21 iki 2020-11-20.

Tyrimo metu 1192 respondentų užpildė anoniminę tyrimo anketa, t.y. tyrime dalyvavo 46 % VMI valstybės tarnautojų / darbuotojų iš visų 2575 VMI sistemoje dirbančiųjų (54 % VMI valstybės tarnautojų / darbuotojų dėl įvairių priežasčių, tokių kaip techninių galimybių neturėjimas (dalis darbuotojų dirba iš nuotolio su asmeninėmis priemonėmis ir neturi prieigos prie klausimyno), laikinojo nedarbingumo, ilgalaikių ar trumpalaikių atostogų, tyrime nedalyvavo).

Tyrimo anketa buvo sudaryta iš 15 klausimų, iš jų:

- 4 klausimai, susiję su informacija apie respondentus (kur respondentai dirba, jų darbo trukmė VMI, respondentų išsilavinimas bei respondentų amžius);
- 9 klausimai, susiję su respondentų požiūriu į korupciją bei korupcijos prevenciją;
- 1 atviras klausimas, skirtas respondentams, norintiems pateikti pasiūlymus bei pastabas dėl korupcijos prevencijos VMI gerinimo.

VMI tolerancijos korupcijai tyrimas atliktas ketvirtą kartą.

I DALIS INFORMACIJA APIE APKLAUSOS DALYVIUS IR DALYVAVIMO AKTYVUMĄ

1. Respondentų darbovietė:

VMI prie FM	393
Vilniaus AVMI	76
Kauno AVMI	363
Klaipėdos AVMI	144
Šiaulių AVMI	96
Panevėžio AVMI	120
Iš viso:	1192

2. Respondentų amžius:

Iki 30 metų	42
31-40m	204
41-50m.	243
51-60m.	502
61 m. ir daugiau	201
Iš viso:	1192

3. Respondentų išsilavinimas:

Aukštasis universitetinis	1039
Aukštasis neuniversitetinis	73
Aukštesnysis	72
Vidurinis	8
Iš viso:	1192

4. Respondentų darbo trukmė VMI

iki 2 metų	43
3-5 metai	103
6-10 metų	89
10-20 metų	357
> 20 metų	600
Iš viso:	1192

Diagramoje 1 pateikiama 2020 m. darbuotojų aktyvumas pagal juridinį vienetą (pilka spalva - įstaigos darbuotojų skaičius, žalia - pildžiusių klausimyną skaičius):

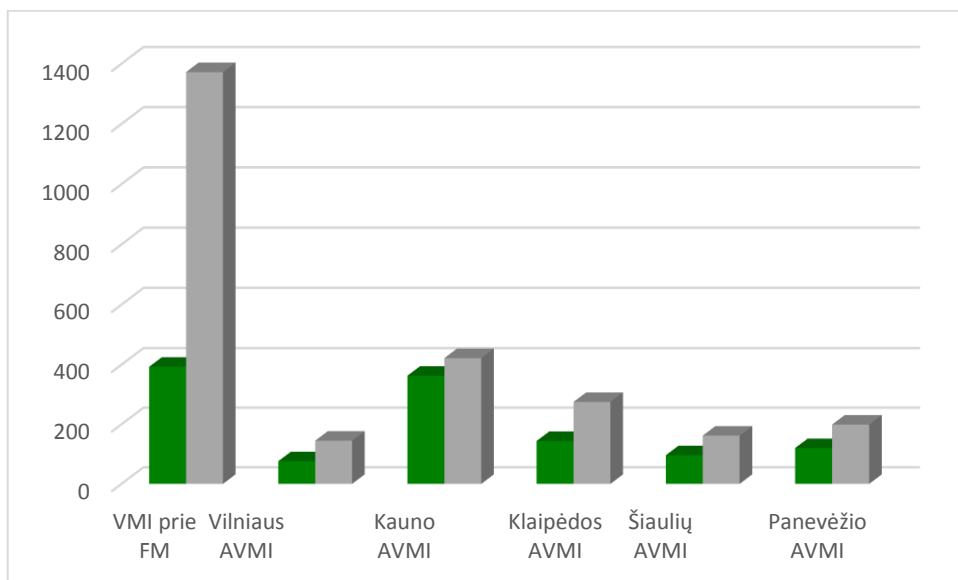

Diagrama 1.

IŠVADA: 2020 m. aktyviausiai apklausoje dalyvavo Kauno AVMI, apklausą užpildė 86 proc. darbuotojų.

Diagramoje 2 visų VMI sistemos darbuotojų dalyvavimo 2020 m. apklausoje aktyvumo palyginimas su ankstesnių metų apklausos duomenimis (pilka spalva - įstaigos darbuotojų skaičius, žalia - pildžiusių klausimyną skaičius).

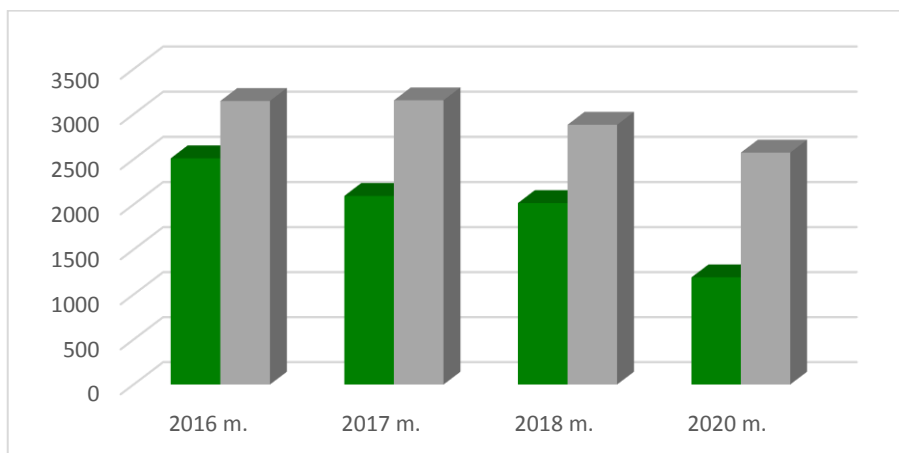

Diagrama 2

Tyrimo metai	Apklausoje dalyvavusių skaičius	VMI sistemos darbuotojų iš viso	Apklausoje dalyvavusių %
2016 m.	2512	3147	79,8
2017 m.	2095	3154	66,42
2018 m.	2016	2883	69,93
2020 m.	1192	2575	54

IŠVADA: 2016-2018 m. tyrimuose dalyvavo daugiau kaip 66 procentai visų VMI sistemos darbuotojų. 2020 m. dalyvavo 54 procentai VMI sistemos darbuotojų. 2020 m. respondentų dalyvių skaičiui įtakos (lyginant su ankstesniais metais) galėjo turėti papildoma rizika kaip techninių galimybių neturėjimas (šalyje paskelbus ekstremalią padėtį dalis darbuotojų dirba iš nuotolio su asmeninėmis priemonėmis ir galimai neturi / neturėjo prieigos prie klausimyno).

II DALIS RESPONDENTŲ POŽIŪRIS Į KORUPCIJĄ BEI KORUPCIJOS PREVENCIJĄ

1. Ar VMI darbuotojai praneštų apie jiems žinomą korupcijos atvejį?

2020 metų apklausos dalyviai nurodė:

Praneštų (vnt.)	Nepraneštų (vnt.)	Sunku pasakyti, priklausytų nuo aplinkybių (vnt.)	Praneštų (%)
983	6	203	82,46

Diagramoje 4 palyginti 2016-2018 m. ir 2020 m. respondentų atsakymai ar praneštų apie žinomą korupcijos atvejį:

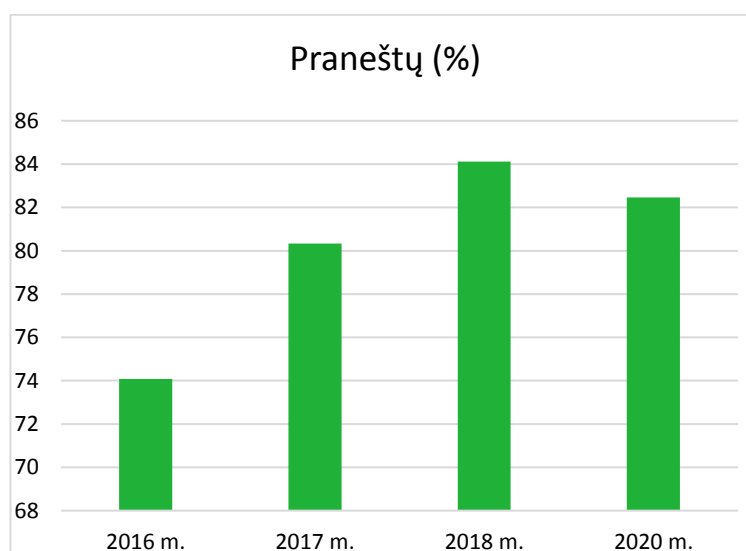

Diagrama 3

Tyrimo metai:	Praneštų (%)	Sunku pasakyti, priklausytų nuo aplinkybių	Nepraneštų (%)	Nepraneštų (vnt.)
2016 m.	74,08	25,64	0,27	7
2017 m.	80,33	19,28	0,38	8
2018 m.	84,12	15,47	0,39	8
2020 m.	82,46	17,03	0,5	6

IŠVADA: 2016-2018 m. VMI darbuotojų, nurodžiusių, kad praneštų apie jiems žinomą korupcijos atvejį, dalis didėjo daugiau nei 8 proc., tačiau lyginant 2018 m. ir 2020 m. rezultatus VMI darbuotojų, nurodžiusių, kad praneštų apie jiems žinomą korupcijos atvejį, dalis nežymiai sumažėjo (1,66 proc.)

2. Ar VMI darbuotojai žino, kur reikia kreiptis, norint pranešti apie korupcijos atvejį?

Diagramoje 4 palyginti 2016-2018 m. ir 2020 m. respondentų atsakymai, kurie nurodė, kad žino kur reikia kreiptis norint pranešti apie korupcijos atvejį:

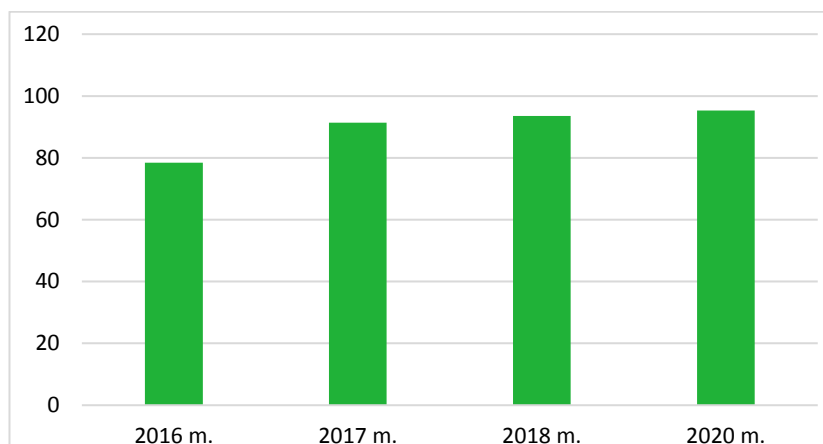

Diagrama 4.

Tyrimo metai:	Žino (%)	Nežino (%)
2016 m.	78,4	21,56
2017 m.	91,4	8,6
2018 m.	93,5	6,49
2020 m.	95,3	4,69

IŠVADA: per penkerius metus VMI darbuotojų dalis, žinančių kur reikia kreiptis, norint pranešti apie korupciją, padidėjo beveik 17 procentų (lyginant 2016 m. ir 2020 m. rezultatus).

3. Ar respondentai žino apie VMI vykdomas korupcijos prevencijos priemones?

Diagramoje 5 VMI sistemos darbuotojų, nurodžiusių, kad žino apie VMI vykdomas korupcijos prevencijos programas procentinė išraiška, palyginta su ankstesnių metų apklausų duomenimis:

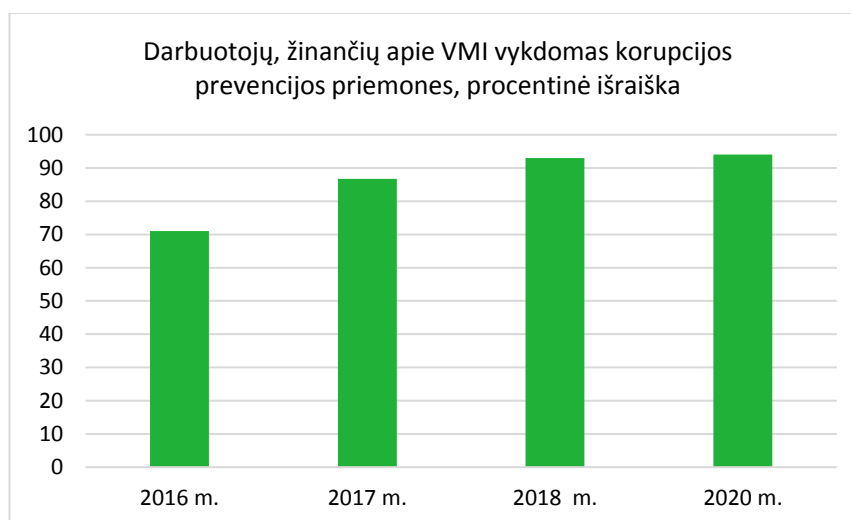

Diagrama 5.

Tyrimo metai	Nurodžiusių, kad prevencijos priemonės žino (%)	Nurodžiusių, kad prevencijos priemonių nežino (%)
2016 m.	71	29
2017 m.	86,7	13,3
2018 m.	93	7
2020 m.	94	6

Paprašyti įvardinti kokias korupcijos prevencijos priemones žino, dažniausiai (91 proc.) įvardino:

- Mokymus korupcijos prevencijos temomis ir žinių patikrinimus;
- Teisės aktų projektų antikorporcinį vertinimą;
- Korupcijos prevencijos programą.

IŠVADA: per penkerius metus VMI darbuotojų, žinančių apie VMI vykdomas korupcijos prevencijos priemones, dalis padidėjo 23 procentais lyginant 2016 m. su 2020 m.

3. Ar VMI paplitus situacija, kai VMI darbuotojams norima papildomai atsilyginti?

Diagramoje 6 palyginti 2016-2018 m. ir 2020 m. respondentų atsakymai, kokia jų nuomonė dėl noro VMI darbuotojams atsilyginti papildomai (žalia spalva - darbuotojai mano, kad situacija nepaplitusi, pilka spalva - darbuotojai nurodę, kad nežino; ruda spalva - mano, kad situacija paplitusi)

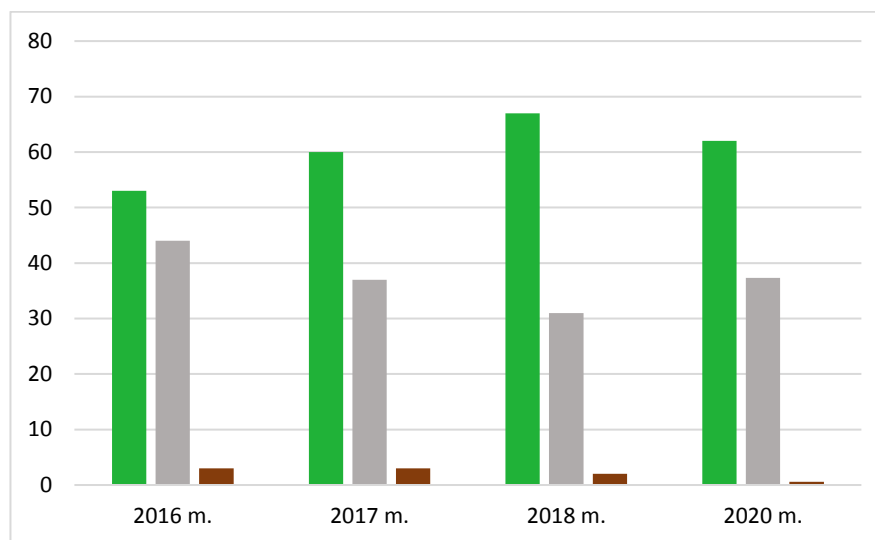

Diagrama 6.

Tyrimo metai:	Nepaplitusi (%)	Nežino (%)	Paplitusi (%)
2016 m.	53	44	3
2017 m.	60	37	3
2018 m.	67	31	2
2020 m.	62	37,33	0,6

IŠVADA: per penkerius metus VMI darbuotojų, manančių, kad VMI nėra paplitusi situacija, kai VMI darbuotojams / tarnautojams norima papildomai atsilyginti, dalis padidėjo 9 proc.

Per penkerius metus VMI darbuotojų, manančių, kad VMI paplitusi situacija, kai VMI darbuotojams/tarnautojams norima papildomai atsilyginti, dalis sumažėjo nuo 3 proc. iki 0,6 proc. (2,4 proc.).

5. Ar VMI darbuotojui ar jo kolegai buvo siūlomas kyšis ar kitaip darbe buvo susidūrę korupcija?

Diagramoje 7 palyginti 2016-2018 m. ir 2020 m. respondentų atsakiusių, kad jie arba jų kolega nebuvo darbe susidūrę su korupcijos atvejais (žalia spalva) ir atsakiusių, kad susidūrė (pilka spalva):

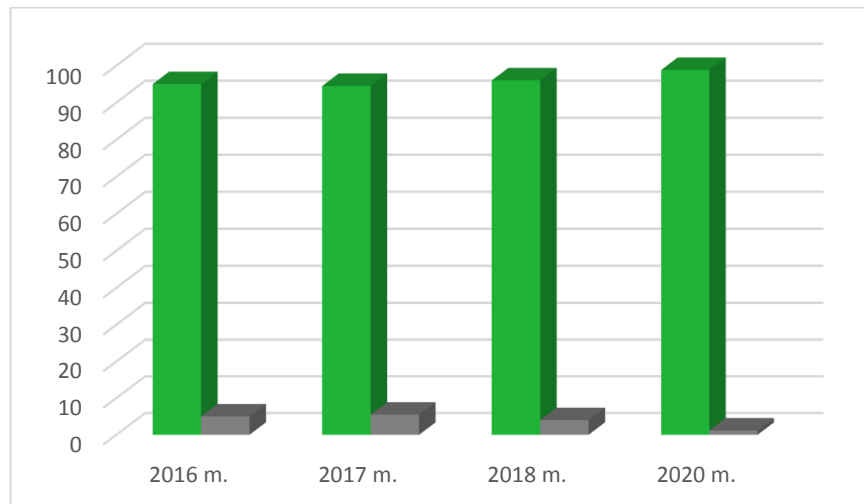

Diagrama 7.

Tyrimo metai:	Nesusidūrė su korupcija (%)	Susidūrė su korupcija (%)	Susidūrė su korupcija (vnt.)
2016 m.	95	5	136
2017 m.	94,5	5,5	116
2018 m.	96	4	74
2020 m.	98,82	1,17	14

IŠVADA: per penkerius metus VMI darbuotojų, susidūrusių su korupcija darbe, dalis sumažėjo 3,8 proc.

6. Ar VMI darbuotojai praneštų, jeigu ateityje susidurtų su korupcijos apraiškomis darbe?

Diagramoje 8 palyginti 2016-2018 m. ir 2020 m. respondentų atsakymai, ar jie ateityje praneštų apie korupcijos apraiškas darbe (žalia spalva - praneštų; pilka spalva - nežino ar praneštų; ruda spalva - nepraneštų).

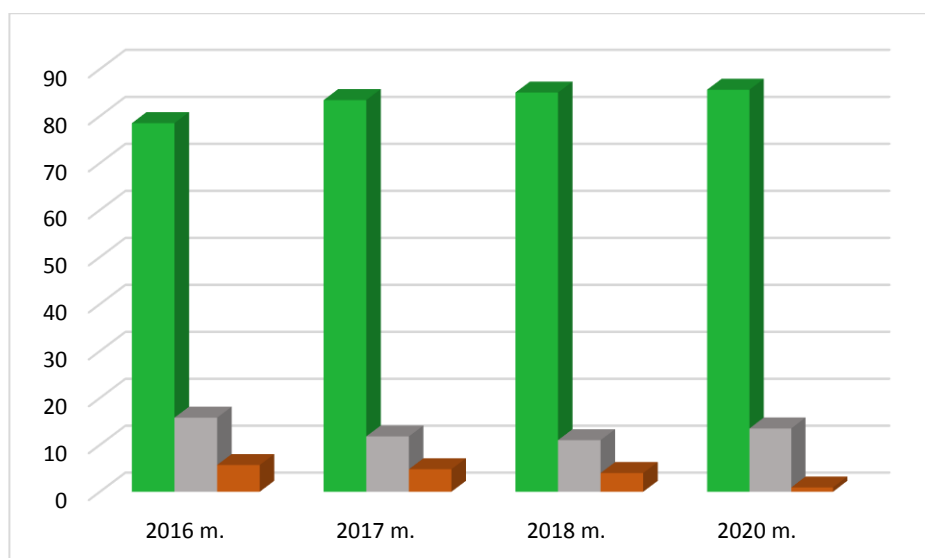

Diagrama 8.

Tyrimo metai:	Praneštų (%)	Nežino ar praneštų (%)	Nepraneštų (%)
2016 m.	78,5	15,8	5,7
2017 m.	83,4	11,8	4,8
2018 m.	85	11	4
2020 m.	85,6	13,5	0,92

IŠVADA: per penkerius metus, darbuotojų, nurodančių, kad ateityje susidūrę su korupcija, apie tai praneštų, dalis padidėjo 7,1 proc.

7. Kokiems asmenims VMI darbuotojai, ateityje susidūrę su korupcija, praneštų?

Palyginus 2016-2018 m. rezultatus su 2020 m. rezultatais, nustatyta, kad darbuotojai susidūrę su korupcija kaip ir ankstesniais metais praneštų: vadovybei, tiesioginiam vadovui, Specialiųjų tyrimų tarnybai. Didžioji dalis darbuotojų nurodė, kad informaciją teiktų anonimiškai.

IŠVADA: Kaip ir ankstesniais metais didžioji dalis respondentų apie korupcijos atvejus praneštų vadovybei, tiesioginiam vadovui, Specialiųjų tyrimų tarnybai.

8. Ar susidūrę su korupcija VMI darbuotojai apie tai pranešė?

Diagramoje 9 pavaizduoti korupcijos atvejai apie kuriuos darbuotojai pranešė (žalia spalva) ir apie kuriuos nepranešė (pilka spalva):

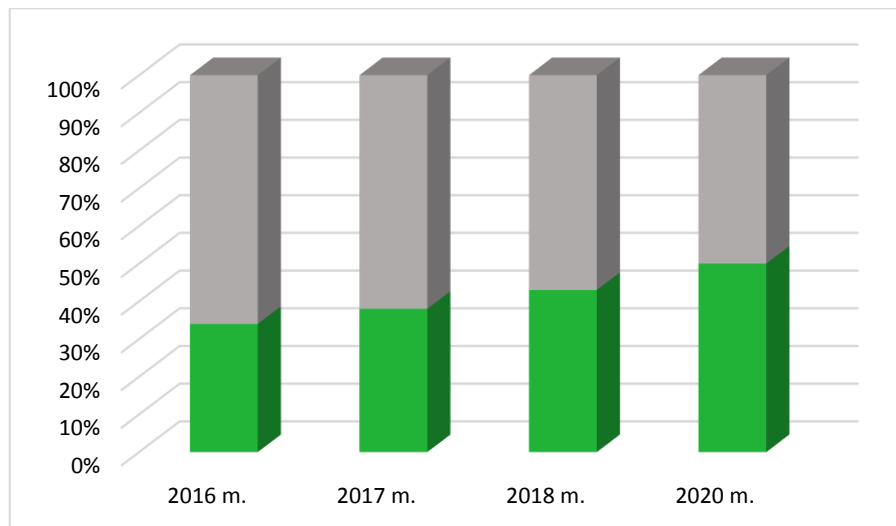

Diagrama 9.

Tyrimo metai:	Susidūrė	Pranešė (vnt.)	Nepranešė (vnt.)	Pranešė (%)	Nepranešė (%)
2016 m.	136	46	90	34	66
2017 m.	116	44	72	38	62
2018 m.	74	32	42	43	57
2020 m.	14	7	7	50	50

IŠVADA: per penkerius metus VMI darbuotojų, susidūrusių su korupcija ir apie tai pranešusių, dalis padidėjo 16 procentų. Tačiau dar tik pusė VMI darbuotojų, kurie darbe susiduria su korupcija, apie tai praneša.

9. Kokios yra nepranešimo apie korupciją priežastys?

VMI darbuotojai, kurie nepranešė, kad jiems ar jų kolegai buvo siūlomas kyšis ar buvo kitaip darbe susidūrę su korupcija, nurodė tokias galimas priežastis, dėl kurių nepranešė (buvo galima pasirinkti kelis atsakymus):	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2020 m.
Nežinojau kur pranešti	7	5	1	1
Nemačiau prasmės pranešti, nes su tuo susijusių asmenų vis tiek niekas nuteistų	9	7	6	2
Tie, kas praneša, galų gale nukenčia skaudžiausiai	11	7	7	2
Visi žino apie tuos atvejus, bet niekas nepraneša	9	5	4	2
Atvejis toks nereikšmingas, kad apie jį nėra prasmės pranešinėti	54	43	23	3

Nenorėjau nieko išduoti, sukelti papildomų rūpesčių	5	1	3	1
Nebuvau įsitikinęs, kad tai - korupcijos atvejis	31	20	17	1
Sunku pranešti ir tam reikia laiko	6	1	3	0
Nesijaučiau saugus pranešdamas*	11	6	7	2

IŠVADA: 2016-2018 m ir 2020 m. darbuotojai nurodė, kad nepraneštų nes mano, kad atvejis nereikšmingas ir nėra prasmės apie jį pranešti, tačiau vertinant penkerius praėjusius metus, taip manančių darbuotojų ženkliai mažėja. 2016 m. manė, kad atvejis nereikšmingas ir neverta pranešti 54 darbuotojai, o 2020 m. tik 3 darbuotojai.

10. Ar VMI darbuotojai mano, kad VMI efektyviai kovoja su korupcija?

2020 m. apklausoje, kad su korupcija efektyviai kovoja nurodė 97 proc. (1158) darbuotojai, kad neefektyviai nurodė 3 proc. (34) darbuotojų.

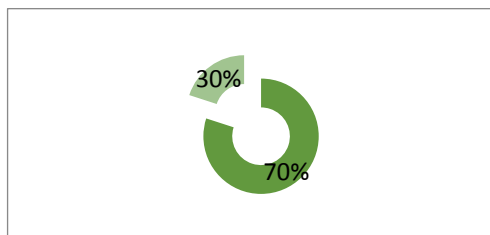
Darbuotojai, kurie nurodė, kad VMI kovoja su korupcija neefektyviai nurodė tokias priežastis:

Priežastys, kodėl mano, kad kovoja neefektyviai	Darbuotojai
Priežasties nenurodė	7
Mano, kad mokymai nepadės. Priminimų apie korupciją ir laiškų siuntimas korumpuoto asmens nesustabdysi.	2
Darbuotojams mokamas nepakankamas atlygis, darbo vietos VMI nėra prestižinės.	1
Turėtų atsakyti vadovai	1
Nereikia kovoti VMI prie FM dirba darbštūs, sąmoningi, sąžiningi, save gerbiantys darbuotojai.	1
Tie kas daro, daro tikslingai ir apgalvotai, todėl vienintelis sprendimas, - jų atleidimas ir/arba patraukimas atsakomybėn	1
Nežinau, kodėl reiktų sakyti "taip"	2
Per mažai turiu patirties šioje organizacijoje, kad pasakyčiau "taip"	1
Manau tai priklauso nuo paties asmens sąmoningumo. Kol jis nepadirbės su savimi, tol rezultato nebus.	1
Visur savi.	1

Negaliu atsakyti nei taip, nei ne.	5
Mano, kad nėra pakankama kontrolė KD. MT ir MP atlieka 1 žmogus, nevyksta pertikrinimai. Siūlo įvesti premijavimą dėl praneštų dovanų/atsilyginimo atvejų ar pan., viešinti buvusius atvejus.	3
Tikriausiai, kad neefektyviai, jeigu reguliariai reikia pildyti anketas, bet naudos jokios. Veiksmas dėl veiksmo.	1
Nelabai matau, kad kovojama. Visa kova tik popieriuje. Net nesistengia kovoti. Kalbama viena, daroma kita.	4
Uždrausta matyti visus įsakymus dėl atlygio skirstymo, didelė terpė korupcijai...	1
VMI susiskaldžiusi (5 AVMI), nėra vieningos politikos (centro) atskirais klausimais, neefektyviai naudojamos biudžeto lėšos, nes perteklinis vadovų skaičius. Kitais atvejais - VMI efektyviai kovoja su korupcija.	1
VMI nėra pajėgi visko aprėpti	1

IŠVADA: ne visais atvejais, darbuotojai nurodė, kad VMI neefektyviai kovojama su korupcija, savo nuomonę pagrindė. Dalis darbuotojų nurodė, kad mokamas per mažas atlyginimas, nematomi įsakymai dėl atlygio skirstymo, nėra kontrolės veiksmų rekontrolės, turi mažai patirties, kad galėtų tvirtinti, kad su korupcijos apraiškomis kovojama efektyviai, mano, kad prevencinės priemonės nepadedą, kova su korupcija vyksta tik formaliai.

III DALIS VMI DARBUOTOJŲ PASIŪLYMŲ ANALIZĖ

30 % darbuotojų pateikė pasiūlymus

70 % pasiūlymų / atsiliepimų nepateikė

Apibendrinus pateiktus VMI darbuotojų pasiūlymus, juos būtų galima suskirstyti:

- vykdyti mokymus; daugiau dėmesio skirti gyvam bendravimui; rengti atmintines, priminimus bei rekomendacijas; organizuoti gyvas diskusijas bei seminarus; parengti darbuotojams ekrano užsklandą prevencijos tema.
- užtikrinti didesnę viešumą, t.y. viešinti nustatytus korupcijos atvejus tiek darbuotojams, tiek mokesčių mokėtojams, taip pat vykdomą veiklą, korupcijos prevencijos priemones, prevencijos rezultatus, nustatytas korupcijos grėsmes bei pranešimų kanalus.
- didinti darbuotojų darbo užmokestį, sudaryti geras darbo sąlygas, kad darbo vieta būtų patraukli ir verta būtų ją saugoti, tokiu būdu darbuotojai nerizikuotų imti kyšį, nes bijotų prarasti darbo vietą.

- būti sąžiningam, dirbti sąžiningai, neimti ir neduoti kyšio, susidūrus su korupcija apie ją pranešti, netoleruoti ne tik korupcijos, bet ir bet kokių kitų neteisėtų veiksmų, laikytis elgesio kodekso nuostatų ir savo asmeniniu teigiamu pavyzdžiu "užkrėsti" kitus darbuotojus.
- tęsti vykdomą prevencinę veiklą, nes mano, kad priemonių yra vykdoma pakankamai, svarbu nesustoti pusiaukelėje.

IŠVADA: atsižvelgiant į darbuotojų pasiūlymus tikslinga vykdyti priemones, susijusias su VMI darbuotojų bei mokesčių mokėtojų švietimu, veiklos viešinimu, darbo aplinkos bei darbo sąlygų gerinimu, vadovų ugdymu bei pranešėjų pasitikėjimo skatinimu.

IV DALIS. EFEKTYVUMO VERTINIMAS IR SIEKTINOS REIKŠMĖS

VMI prie FM viršininko 2019-01-10 įsakymu Nr. VA-3, patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos 2019-2025 m. korupcijos prevencijos programa, kurioje buvo nustatyti VMI vykdomų korupcijos prevencijos priemonių efektyvumo vertinimo rodikliai, t. y. vykdant suplanuotas prevencijos priemones, 2025 m. planuojama pasiekti, kad:

1. ne mažiau kaip **100 procentų** respondentų nurodytų, kad praneštų apie jiems žinomą korupcijos atvejį;
2. ne mažiau kaip **100 procentų** respondentų nurodytų, kad jie praneštų, jeigu ateityje susidurtų su korupcijos apraiškomis darbe;
3. ne mažiau kaip **100 procentų** respondentų nurodytų, kad žino, kur kreiptis, norint pranešti apie korupcijos atvejus;
4. ne mažiau kaip **100 procentų** respondentų nurodytų, kad yra girdėję apie VMI vykdomas korupcijos prevencijos priemones;
5. ne mažiau kaip **100 procentų** respondentų nurodytų,

kad VMI nėra paplitusi situacija, kai darbuotojams papildomai norima atsilyginti.

Šio tyrimo metu nustatyta:

	2020 m.	2025 m.
Darbuotojų, susidūrusių su korupcijos atvejais, dalis proc.	1,18%	0%
Darbuotojų, darbe susidūrusių su korupcijos atvejais ir apie tai pranešusių, dalis proc.	82,46%	100%
Darbuotojų, žinančių kur reikia kreiptis, norint pranešti apie korupcijos atvejus, dalis proc.	95,30%	100%
Darbuotojų, manančių, kad VMI nėra paplitusi situacija kai VMI darbuotojams norima papildomai atsidėkoti, dalis proc.	62%	100%
Darbuotojų, žinančių apie VMI vykdomas korupcijos prevencijos priemones, dalis proc.	94%	100%
Darbuotojų, linkusių pranešti apie jiems žinomą korupciją, dalis proc.	85,60%	100%

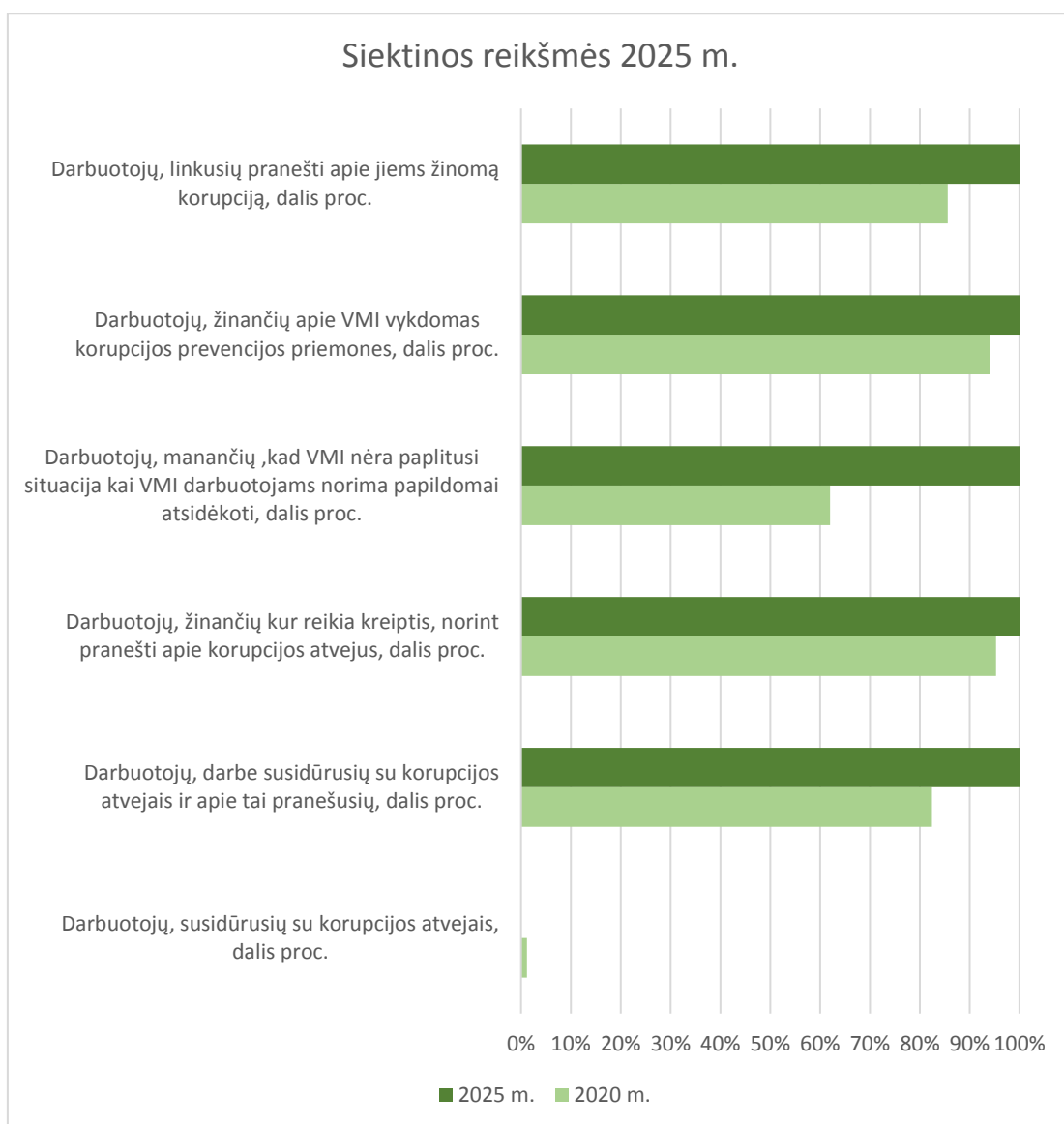

Diagrama 10

Darbuotojų elgsenos ir sąmoningumo pokytis bei vykdomos prevencinės veiklos pažanga periodiškai (planuojama kas dvejus metus) bus matuojama siekiant nustatyti ar artėjama prie užsibrėžtų tikslų.